Sisäministeriö LAUSUNTO SM2020-00388

PO Airiainen Monna(SM) 17.11.2020

Viite

Asia

Hallintovaliokunnan kuuleminen 18.11.2020 klo 11.15; E 125/2020 vp; Valtioneuvoston selvitys: EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön poliisiosastolta asiantuntijaa kuultavaksi etäkokoukseen sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selvityksestä EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistukseksi.
Uudistuskokonaisuuden osalta viitataan muistioon E 125/2020 vp ja siinä esitettyihin kantoihin, sekä maahanmuutto-osaston toimittamaan lausuntoon. Tässä lausunnossa nostetaan esiin poliisin kannalta oleellisia seikkoja.

Seulonta

Säädöksellä ulkorajalla tehtävästä seulonnasta luodaan yhtenäiset säännöt luvattomasti ulkorajan ylittäneiden henkilöiden maahantuloedellytysten tarkastamiseen sekä henkilöiden tunnistamiseen ja rekisteröintiin, terveys- ja turvallisuustarkastuksiin sekä oikeaan menettelyyn ohjaamiseen, mikäli maahantuloedellytysten ei katsota täyttyvän. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä seulonta myös, jos henkilö onnistuu välttämään rajatarkastuksen, mutta hänet havaitaan myöhemmin jäsenvaltion alueella. Poliisille esitetään seulonta-asetuksessa keskeistä roolia rajojen sisällä tehtävässä seulonnassa. Esitetyn seulontaprosessin kautta poliisi saisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämisen ja rikostorjunnan näkökulmasta sekä palauttamisen varmistamiselle tärkeät ensi käden tiedot. Tällä hetkellä poliisi saa edellä mainitut tiedot toimimalla turvapaikkaprosessissa turvapaikkahakemuksen kirjaajana.

Poliisiosasto tukee ulkorajoja vahvistavia toimenpiteitä ja katsoo esitetyn seulontamenettelyn oikein toteutettuna edistävän tätä tavoitetta (U 60/2020 vp).

Sujuvat ja laadukkaat turvapaikkamenettelyt alkuvaiheen seulonnasta lähtien takaavat, että hakija voi luottaa asiansa oikeudenmukaiseen käsittelyyn ja ratkaisu tehdään kohtuullisessa ajassa. Nopeutettujen menettelyiden asianmukainen käyttö on osa toimivaa järjestelmää, mutta samalla on huolehdittava riittävistä oikeusturvatakeista. Nopeutetut menettelyt eivät saa johtaa yksilöllisen arvioinnin heikkenemiseen eikä turvapaikanhakijoiden oikeusturvan vaarantumiseen, riippumatta turvapaikanhakijan alkuperämaasta.

Ihmissalakuljetuksen torjunta

Komissio tulee antamaan uuden ihmissalakuljetuksen vastaisen toimintasuunnitelman vuosille 2021-2025, joka keskittyy rikollisten verkostojen torjumiseen lainvalvontaviranomaisten yhteistyönä EU:n turvallisuusunionistrategian mukaisesti. Se tähtää yhteistyön tiivistämiseen keskeisten kolmansien maiden kanssa räätälöityjen ihmissalakuljetuksen torjuntaan keskittyvien kumppanuuksien avulla ja sen avulla tuetaan lainvalvontaviranomaisten työtä maahanmuuttajien salakuljetuksen ja siihen usein kytkeytyvän ihmiskaupan torjumiseksi.

Suomi toivottaa tervetulleeksi komission strategiassa esiin nostaman tarpeen tehostaa ihmiskaupan vastaisia toimia EU:ssa uudella lähestymistavalla (E 119/2020 vp).

Poliisiosasto pitää hyvänä, että komissio tulee antamaan uuden ihmissalakuljetuksen vastaisen toimintasuunnitelman. Toimia tämän rikollisuuden torjumiseksi on tehostettava. Ihmissalakuljettajien toimiin puuttuminen edellyttää tehokasta yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten ja lähtö- ja kauttakulkumaiden vastaavien viranomaisten kesken. Tällainen yhteistyö on välttämätöntä, jos salakuljettajat halutaan syytteeseen.

Paluujärjestelmän tehostaminen

Poliisiosasto yhtyy komission kantaan siitä, että toimiva ja kansalaisten luottamusta nauttiva turvapaikkajärjestelmä vaatii vastinparikseen mahdollisuuden palauttaa ne, joilla ei ole oleskeluoikeutta EU:ssa. Takaisinottoyhteystyön edistäminen on keskeistä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Poliisille, palautusten toimeenpanevana viranomaisena, tehokas ja kestävä paluujärjestelmä sekä toimiva takaisinottoyhteistyö kolmansien maiden kanssa on keskeinen osa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kokonaisuutta.

Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa on tehtävä kokonaisvaltaisesti ja tasapainoisesti perustuen ajantasaiseen tilannekuvaan, laajaan ja tietoon pohjautuvaan analyysiin sekä tulevan kehityksen ennakointiin. Tietoa tarvitaan unioniin suuntautuvista muuttoliikereiteistä kokonaisuuksina, turvapaikanhakijoiden määristä unionissa ja jäsenvaltioiden välillä tapahtuvasta luvattomasta edelleen liikkumisesta. Tämä antaa myös parhaat edellytykset sisäisen turvallisuuden edistämiselle.

LIITTEET

Asiasanat	muuttoliike, maahanmuutto
Hoitaa	**SM, UM**
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, STM, TEM, VNK, VTV